

УДК 821.161.2-1.09»19»:808.1

ПОЕТИЧНА ЗБІРКА «ПОЛИН ЖИТТЯ»: ПРОБЛЕМА АВТОРСТВА

У статті вперше порушено проблему авторства поетичної рукописної збірки «Полин життя», яка зберігається у фондах Львівського національного літературно-меморіального музею Івана Франка. На підставі текстологічного та графологічного аналізу доведено, що автором збірки є Тарас Франко. Спростовано версію про авторство його старшого брата Андрія, а також уперше опубліковано повний текст збірки.

Ключові слова ● поетична збірка, рукописи, графологічний аналіз.

У фондах Львівського національного літературно-меморіального музею Івана Франка зберігається збірка поезій «Полин життя». Цю збірку (яка отримала шифр Оп1430 та інвентарний №8729) передала до фондів Музею правнучка Івана Франка по синові Петру Мар'яна Миронівна Галуцук. На якій підставі було встановлено авторство збірки і чи взагалі було здійснено наукову атрибуцію рукопису при його передачі у Музей, невідомо. Однак тодішня завідувачка фондів Олександра Старак записала в акт прийому № 6 від 7 червня 1978 року так: «Рукописна збірка віршів сина І. Франка – Андрія. Назва збірки “Полин життя”, 1908 р.».

Очевидно, без достатньої текстологічної аргументації, на підставі самої лише фондово-облікового запису Роман Горак ствердив, що старший син Івана Франка Андрій пробував себе також у поетичній творчості, уклавши невелику рукописну збірку «Полин життя» (1908)¹, однак батькова оцінка художньої творчості Андрія була досить суворою, і що письменник «не вельми прихильно ставився до поетичних проб сина і не рекомендував йому продовжувати займатись нею. Волів, аби син був ученим»². Однак таке твердження відомого дослідника потребує істотної корекції та верифікації.

¹ Горак Р., Пилип'юк В. Завжди вчитель. Львів: Світло й тінь, 2006. С. 239.

² Горак Р. Листи до батька // Науковий вісник Музею Івана Франка у Львові. Львів: Каменяр, 2001. Вип. 2. С. 221.

Збірочка поезій «Полин життя» – це невеличка рукописна книжечка, писана чорним чорнилом на листках формату 15,5x10,7 см, складається з десяти віршів: «На прощання», «Нові ідеї», «Гадки, думки і надії москвофільського попа», «Коли цвите дуб?», «На совганці», «Сила гніву», «Стара правда», «Мала рада», «Два приятелі», «Лихе не загине». Усі поезії датовані: створені у другій половині вересня 1908 року.

Ретельне дослідження текстів цієї книжечки засвідчує, що збірка «Полин життя» (1908) належить не Андрієві Франку, а його молодшому братові Тарасові.

Головною підставою для цього твердження є передусім графологічний аналіз. Звірка зразків почерку обох братів з рукописом збірки (зокрема особливостей написання літер т, а, з, ж, н, р, великої літери с та ін.) переконливо свідчить, що «Полин життя» написаний рукою саме Тараса, а не Андрія.

Окрім того, загальний пафос збірки, пронизаний легким гумором та незлобивою іронією, характеризує поетичний стиль письма Тараса Франка³.

Нарешті, окремі поезії, ось як «Гадки, думки і надії москвофільського попа», «Коли цвите дуб?», «На совганці», «Лихе не загине», згодом були опубліковані у збірці Тараса Франка «На крилах гумору» (Львів, 1913), і це ще один вагомий аргумент на користь його авторства.

Тож твердження Романа Горака, що «Полин життя» вийшов з-під пера Андрія Франка, слід визнати безпідставним і помилковим.

Нижче публікуємо текст цієї збірки Тараса Франка, яку він створив ще будучи студентом Львівського університету.

³ Див. про літературний стиль Тараса Франка: *Тихолоз Н.* Профілі і маски Тараса Франка // *Франко Т.* Вибране: У 2 т. / Упоряд. *Є. Баран, Н. Тихолоз.* Івано-Франківськ: Видавець Сеньків М. Я., 2015. Т. 1. С. 9–54.

Тарас ФРАНКО

ПОЛИН ЖИТТЯ

Вірші

Мотто

*Як гірке тут що знайдете,
То не сердьтесь на поета,
Бо жите се той полин,
Що черпаєм з нього ми:
Ми ідемо лиш за ним,
Або – перед, ним.*

На прощанню

«Прощай, моя люба, Тебе не забуду!
Твій образ у серці носитиму все,
І довго Тебе пам'ятати я буду...»
«Як довго? Скажи!» – «Цілий завтрашній день».

«Чи жартуєш?» – «Ні! Правду найщиршу говорю,
Бо довше когось пам'ятати мені
Не цікаво, тож всіх забуваю я скоро...
Чого ж то у Тебе знов очі сумні?»

«Недобрий он інші обіцяють часто,
Що люблять так вірно... і гірших дівчат,
Що тямити будуть їх довго як щасте...
Та Ти ї не рідний, та Ти їм не брат!..»

«О що ж Тобі ходить, дівчино-рибчино?
Чи хочеш, щоб я за Тобою зітхав,
Щоби сумував за Тобою і гинув?
Щоби з жалю страви до уст я не брав?

Щоби я занедбав шкільную науку,
Запершись в нутрі понурих комнат?..
Щоби терпів довго душевную муку
Й не знав окрім Тебе ніяких дівчат?..»

«Недобрий! Вигадуєш знов непотрібно,
Немов балаклива та баба сільська,
Що в тебе серденько ще доси свобідне,
Що в нім поміщаєш і кілька дівчат!»

«Без сумніву, так! Бо не маю охоти
Носити у нім хоч би рану одну!
Мене теж і Ерос не сміє колоти
І стрілку пускати у серце сумну.

Душа-бо у мене холодна і зимна,
Чужий їй теж довготриваючий жаль...
Не втиснеся в душу чувство нестримно,
Душа нечутка-бо у мене, як жаль».

«І добре Тобі так? Із тим Ти спасений?
Житє в Вас, мабуть, монотонне зовсім,
Як серце не знає хвильовань страшених,
Не знає святочних, піднеслих вражін».

«Не знає! Зате усе чисте й спокійне
І не розриває його теж туга,
Що иншим справляє все муку подвійну
І каже їм сохнути серед зітхань.

До того, яке всі се від давна ми знаєм,
Сліпою буває так часто любов
І пізнаванє сторони дуже спиняє
І мститься в життї горячих голов.

Таке ліпше мені, – признаюсь ненароком, –
Задержати серце холодне, вільне,
Щоб потім теж міг я критичним оком
Оглянути дівчину...» – «От, хоч би... мене...»

«Та чого се ми філософічну розмову,
На прощанню ось не в пору підняли.
Прощайте!» – «Прощай!» – «Кланяйтесь знакомим!...» –
«Ого, вже й поїхав!.. Сказав навіть «Ви»...

Се знак, що не... чує до мене...любви...
Не буде нічого з моєї любови!»

Львів, 14 вересня 1908.

Нові ідеї

(відвернені або перекручені зі старих).

«Звідки взяти тих ідей,
Як вже винайдені всі;
Чим розрушити людей,
Яку дати життя ціль?»

Утопійна рівність та
І братерство, й свобода
Так утерлись в сім віці,
Що їх знають й горобці.

Правда найвища Христова
Вартість нині стратила,
Бо не усуває зла,
А в життю вона – полова.

Досьвід нам виказує,
Що найвища правда часто,
Вже найбільша кривда є
І не ломить лиха власти.

Вже не зробить теж вражіння
Казка про найбільше зло:
Про чортів і про терпіння,
Що у пеклі ждуть когось.

Бо побачили вже люди,
Що найбільше зло між нами,
Більшого вже зла не буде,
Як нема й раю з Богами.

Стратила вже всяку віру,
Теж краси й добра ідея,
Бо краси й добра над міру –
Нам не треба, вірю в се я».

«Та чим поясниш тугу
Роду людського за тими
Ось ідеями? Вагу
Їх пізнали вже й старинні.

Чим пояснити тут могучу
Ідею безсмертності,
Що людей від давна мучить
Й не даєся геть знести.

Бо не вистарчить сам розум,
Щоби схопити її,
Треба мати й чувства дозу,
Щоби чуть її в душі.

Об'являється ж вона
У нездержанім стремлінню
Продовжати людський рід, –
Що живе в біді й терпінню, –
Й на землі лишити слід.

Люди, що їм дала доля
Якийсь визначний талан
Творять на духовім полі
Довговічні діла.

Й на землі лишують славу,
Що триває довше ще,
Як потомство величає,
Й ясним світить все лучем.

Нам в душі дала природа
До безмежности той гін
І була б велика шкода,
Як колись погас би він.

Та старі се все ідеї
І оклепані від віка;
Та що скажеш про модерні:
От хоч про над чоловіка».

«Не скажу ніщо. Мовчу
Й тихо-му жувати хліб,
Поки час сам, підожду,
Її не зажене в гріб».

«А що скажеш про ідею
Винищення всіх хоріб?»
«Га, я клонюсь перед нею,
Але швидше зйду в гріб,
Ніж вона здійсниться тут.

Та ідеї се давні.
Нові видумать не сила,
І не знані теж мені;
Не допоможуть ані крила

Буйної фантазії.

Та їх можна утворити
Через комбінацію:
Лиш стару переробити –
Й подавати за свою.

От, на примір, відомо,
Що в подружжю не так душу
Любиться, як тіло йно,
Та перекрутити мушу.

Хоча знаєм добре се,
Що крім задоволення
Низьких полових потреб
У подружжю головна
Роля припадає любові

Вищій, глибшій, духовій,
Бо без неї не буде
Жадне зв'язане тривке
І про се думки не дві;

Та що буде, як сказати,
Що любити треба тіло,
А не душу не обняту?
Сю ідею скажу сміло.

Нема змислу в сій ідеї,
Мораль теж підкопує,
А все ж може хтось на неї
Зловиться, ще дурні є.

А до того, як ще дам
Я її у формі драми,
Випру на щаблі життя,
Най ясніє всім світами».

«Лиш щоби не за високо,
Щоб Ти з нею враз на низ

Не скотився ненароком:
За малий се був би приз».

«Га! Що буде те й буде!
Вірю-бо в призначенне.
Може здурю все ж людей
І здобуду значенне.

Щирість нині й так нікого
Вже не переконує,
Так пускаю я в дорогу
Перекрученне ідей.

Раз хтось раду дав малу,
Щоб щасливо жили ми:
Лише не противлюсь злу,
Най нас їсть хоч і з кістьми!

Перекрученне се просте
Знаної всім приказки:
На те й лихо, щоб боротись
З ним. Та висказ се новий.

І коли тамтий мудрець,
Не скажу, що задля тих,
Але мимо своїх хиб,
Так великих і значних

Слави й чести зазнає
Й доси ще старенький гриб
Нам спокою не дає
Й ширить твори в добрій вірі

З ними ж баламутство все,
Або річи давно знані,
То чи я письменник сірий
І філософ в добрім стані

Зважитись не можу, вже
На філософічні скоки
Й спекуляції широкі?...»

Львів, 15 вересня 1908.

Гадки, думки і надії москвофільського попа

«Гей, чи є тут де від мене
Побожніший чоловік,
Щоби мав так серце певне
Й тихо так прожив свій вік?

Жадних я гріхів не знаю,
Й білий я неначе гусь,
І сумлінне чисте маю,
Й почитаю святу Русь.

Вірю, що ще є на світі
Нарід щасливенький десь,
Що живе мов Божі діти
Й гарно все йому ведесь.

Але є на світі біле,
А противне йому чорне,
Так і нарід той обсіли
Жиди-нехристи моторні.

Може хтіли б його з'їсти,
Але дуже сильний він.
Ще йому соціялісти
Здержують розвою гін.

Є ще і сепаратисти,
Що його на части дві
Може хтіли б розділити,
Та їх заходи марні.

Більше ворогів не має
Прещасливий нарід той,
Трохи лише заважає
Йому щось тепер Толстой.

Вповні зрештою щасливий,
Любо дмухає в сопілку,
Знає зміст життя правдивий:
Суету, і – п'є горілку.

Любить він також темряву,
Знана всім нам розкіш сну.
Та свою він знає справу
Й творить підставку міцну.

На котрій цвіте культура
І міцний державний лад.
Горе тим, що нарід дурять
І на силу пхають в Ад.

Нарід тим на світі славний,
Що від давна правовірний,
В більшості він православний,
В цілості панам покірний.

Має нарід той теж опори;
Власне: язиковий спір.
Може й тут удасться скоро
Привернути ер і ір.

Я за се щоднини молю
Господа при вівтарю,
Щоб нам у краю дав волю
І піддав під владу царю.

Обіцяв за се святим я,
Що їм куплю вже свічки
Як коли, паски, як вим'я
Й щиро-срібні підставки.

Я для більшої посвяти
Держу небувалий піст,
Цілорічний, так завзятий,
Яких ще не видів світ.

Не гадайте, що церковний,
Бо тоді би я помер
І не був би такий повний
Мій животик, як тепер;

Ні! Я піст держу строгіший,
З люти біситься десь чорт.
Але Богу він миліший,
Сей найвищий посту чорт:

Знаючи, що всякий гріх
Від книжок завсе походить,
Що се чистий лиха міх, –
Я їх – не читаю зроду,
– Хоч повинен би і міг, –
Й не беру газет до рук...
Стану десь богоугодним,
Спасусь від пекельних мук.

.....
Та чи справді?... В тім весь сук.

15. IX.

Коли цвите дуб?

«Треба конче оженитись,
Ради вже на се немає!
Зачинаю вже старітись,
Молодість моя минає.

Тож Тебе б просив я, друже,
Щоб мені та був Ти сватом,
Бо я сам несмілий дуже,...
І не знаю, як то брати...

Панну вгледів я статочну,
До смаку мені як раз,...
З нею одружитись хочу,
І... о поміч прошу Вас.

Ти у світі страх бувалий,
Знаєш різні викрути,
Я ж до сватання нездалий,
Неметкий, як знаєш Ти...»

«Але ж добре! Дуже радо!
Послужити я готов!
Вмію говорить доладно
Й з'єднують дівчат любов».

«Лиш кажи мені ім'я
Й назву Твоїї Мадонни,
І яка її сім'я,
Най до неї зараз гоню!»

«В тім то й горе, в тім то й лихо!
Що до того він похопний,
Забурчав жених потихо,
Але з него сват второпний...

Вправді доси нежонатий,...
Вміє чарувати вусом;...
Гарно бровами моргати...
Й гордо походжати струсом...

Та що буде, те й буде...
Й каже: Панна та М. Н.
Там-то при рідні живе.
Добре, сватай там лишень».

«Розуміється!» Й поїхав,
А жених затер аж руки:
От се радість! От потіха!
Збуду я безженця скуки!...»

Та забув додати «може»
І зажартувала доля,
Бо той сват дівча те гоже
Прилучив до свого поля.

Дармо нарікав жених
І клав підлу, людську зраду;
Дармо він бажав сто лих
Сватови і слав до Гаду.

Той зажив собі щасливо,
А «жених» впав у зневіру,
Потонув в науки дивах
І в буденщину встряг сіру.

Деколи псували кров
Йому статті полемічні,
Головно ж один гурток
Мав з ним люті спори, вічні.

На тих мав Іван оружже,
Мов таран на сильні мури,
Ним він їх торощив дуже:
Тим, що видавав брошури.

І немов був тим Жидком,
Що «набив» Івана раз,
Бо Іван лиш прав бучком,
Підіймав бук і спускав,
А Жид його капелюхом
По грудях, то поза вуха
Добре пошмагав.

Та Іван тим не журився,
Й на гуртку страшенно мстився,
Деколи-то в школі навіть
Злість на нім зганяв і ненависть.

І хоч круглий був дивак,
Але славу мав лінгвіста:
Наче щупаків рибак,
Він ловив слова у сак,
Назбирав тих слів до двіста.

Як де буркнув хлоп дурний
Якесь слово там марне,
Все те брав він, мов суниці:
Коб лиш було народне.

Потім укладав у схеми.
А найтяжчі всі проблеми
Він кусав мов оріх.

Мову виробив він сталу
І не було: так чи ніт;
Кілька слів дав на поталу
Псам, додав же «прік» і «звіт».

Мову він ліпив мов з тіста
Ліпить баба пиріг.
Тим здобув ім'я лінгвіста,
Ходив здутий мов міх.

Так житте волік син Доли
Й «покладав» самі заслуги;
Він жив на «трівнім» росолі
І кріпив ним свого духа.

Часом йому через сон
Снилася женячка
Й відзивалася часом
Давня кортячка.

Тоді він глядів на вус,
На волоски сиві,
Бо ще трохи й він мав «скус», –
Й виривав їх живо.

«Вперве в п'ятдесятім році
Починає цвисти дуб!»

Й жевріла надія в оці,
Відрости хотів наш зруб.

Так він завше потішався
І не дуже й поспішався
Із женячкою;
Оженитись все старався
Із Русначкою.

Якось був ласкавий Бог:
Показав старому,
Куди стежечка в горох:
Жінку взяв додому.

Се скоїла зла личина
Й привела старця до сліз,
Бо заржавіла пружина
І попсувся механізм:
Затяжка була дружина
На так кволий організм.

Та старий мужався сильно,
Ба й кріпили гроші в скрині,
І продержався так з рік,
Бомкали вже щось о сині,
Певно хтось при тім урік
І наслав чортячі чари,
Бо нараз – урвалася нитка
І в кітлі не стало пари,
Затряслась в старого литка,
Тіло біль страшенний спарив,
Він звалився від удару...

В тім добачили злі люди
Лиш за нерозважність кару
Та й пішли на марно труди,
Бо Іван хотів могучу
Хитро обійти природу.

Так усім дубам теж буде,
В п'ятьдесять років цвитучим,
Годі-бо плисти під воду.

Львів, 24 вересня 1908.

На совганці

«Ой пусти ж Ти мене
та на совганку там,
Де музика гарно грає,
Там, де блимають світла.

На годину лишень,
Бо святочний се день;
Там товаришка чекає...»
«Скажи радше, що Твій Сень...»

«Ні, не Сень, там самі
лиш товаришки мої.
Даю слово, що найдалі
За годину верну в дім!»

«Ну, то йди, не барись,
і на хлопців не дивись,
Вітрогони се не сталі».
(Я кохала їх колись).

І побігла на лід,
Все пішло їй як слід:
Хоч товаришок не було,
Та студентики як мід.

Мов орел там один,
зір огнистий такий;
Щось їй серденько стиснуло,
Обезсиліли ручки.

Музика грає так
і летить він мов птах.
«Ах, коби прийшов до мене
Тут вродливий той юнак...

Він і так їздить сам,
не бере собі дам...
Чого стукотиш, шалене!
Він... на мене... глянув... ах!»

Довго їздить так сама
І не знайде способу...
Тих товаришок нема,
Хоч глядає крізь юрбу.

Га! Най буде як там хоче,
Сама їздити не му;

В мене теж не згірші очі
І сподобаюсь йому.

Тож коли вже з п'ятий раз
Там вона його минала,
Поховзнула ся нараз
І йому при стопах впала.

Ай, як гарно він підносить...
Та й зачервонілася...
До їзди спільної просить,
Так, як їй хотілося.

Вже разом ті женуть
і розмову ведуть,
Познайомилися в дусі
Й полюбилися, мабуть.

Швидко час сходив їм;
і забула зовсім
Панна на слова матусі,
Й не гадає о тім.

Бо ж і як хлопцєви
Говорити: «Досить»;
Волить мати підждати,
Розуміється, волить.

Він такий люб'язний,
він такий елегант.
Таких гарних слів багато
Говорити вміє франт.

Голос любий також,
а лице наче з рож,
Побалакати з ним
І пожартувати мож.

Молоденька в них кров,
Швидко сходить любов,
Не тяжке теж пізнання
Де хибує життя знання.
Та скажи мені, панянку,
Чи трівка така любов,
Що почалася упадком? ...

Львів, 24 вересня 1908.

Сила гніву

«Я чув, що великий гнів
Може заступити силу,
Понад всякий же сумнів
Він її збільшає й живить.

Бо наприклад, як хто-будь
Чи говорить чи смієся,
В того зараз слабне груди,
В бійці слабшим він здаєся.

А в гніві, страшнім, безмірнім
І слабий стає могучим
І у бійці непотрібний, –
«Як гнів з силою получить».

«Я слабкий сам, признаюся
І слабенькі в мене м'язи,
Та як у гніві знайдуся
Й дужчому покручу в'язи!»

«Ти хиба не мав нагоди
Доси ще гніву вживати;
Знай же, що здорових шкодить
Він і може в гріб загнати».

«Ей, так дуже зле не буде!
От я маю ворога,
Що мене нераз при людях
Лає й валить по ногах.

Але він занадто дужий,
Не по силах теж мені.
Та я хтів би з сим оружєм –
Гнівом зміритися з ним».

«Га! Як знаєш, але тям:
Vana sine viribus ira!⁴
Най Тобі допоможе там
І кріпить тривала віра.»

А тамтий учитись став,
Як будити в собі гнів,
Щоб в душі він бушував,
Щоб аж не ставало слів...

Вправившись так прегарно
Він з одним підняв раз сварку:
Вилаяв його нездарним
Й погрозив рукою шпарко.

Тамтий вдачу мав огнисту
Вхопив смільчака за груди
Руку спростував пружисту,
Й полетів Семен мов груда.

Сильно впав, потовкши зад,
Лікті теж оббив до крові,
Але з того був він рад,
Бо се гнів збудило в ньому.

Він чоло страшенно зморщив,
Зуби міцно теж затис,
Руки судорожно скорчив,
В оці дикий огник блис.

І не мовлячи ні слова
Скочив на Федька мов лев;
Ним трясла жадоба крові,
Ледво в собі тлумив рев.

Його ще кріпила втіха,
– Хоч не чувся зовсім з гніву, –
Бо Федір зайшовся сміхом,
Ногу підоймив аж ліву.

Сень на него впав нагально,
Думав, що розірве геть.
Та стояв собі мов з стали
Й підсміхався тихо Федь.

Вдруге відіпхнув мов пса
Завзятушого Семена,
Але той знов гей оса
Ліз до него, вже шалений.

Очи вилізли на верх
І лише почервоніло,
Ледво дихав вже тепер
І ціле тряслось тіло.

⁴ Гнів без сили – марний (лат.). – Упор.

Готувався так до скоку
І вже мав на Федя впасти
Й вибити одно хоч око,
Або поломити снасти.

Втім нараз ослаб і зблід,
І самі опали руки,
Нагло припинив свій хід,
Захитався й згиб без муки.

Так то гнів, страшне оруже
Йому вже не помогло,
Бо переборщив він дуже
Свою лють, собі ж на зло.

.....
З того б правда виходила:
Гніву не боїться сила.

Львів, 26 вересня 1908

Посвячую: Подолинському Александрови.

Стара правда

«Яка ж гарна се панянка!
На се згодяться вже всі...
В кого хоч мала є тямка
Й погляд праведний на річ.

Гляньте ж бо, яка постава!
Не низька і не висока,
Коса в неї чорнява,
Що манить так наше око.

Хід її пружистий, рівний,
Правильне лице принадне,
Враз здебільша наївний,
Або здержаний, парадний.

Як сміється, сріблом сипле,
Блискають біленькі зуби,
Але – голос щось охриплий
І віддуть надто губи...»

«Е! Вже хиби! Вічно хиби!
То хиба не мож без хиб?»
«Певно що би мож, если би
Кождий був – їдомий гриб!»
Або очи!.. Ті очиці;
Вже й не згадую, що чорні...
Хоч малі мов у кертиці,
Та чарують страх, проворно!

Їх так легко вниз чи вгору
То спускає, то підносить:
Наче цілуватись просить;
Та сама – слабого зору.

Як що скаже, так розумно
Мудро ж так, зваж чоловіку!
Мов гуде порожне трумно,
Як удати чим по віку...

Чудно так говорить, плавно,
Мов найліпший грамофон,
Що лиш в руки сплеснеш «Славно»!
Крикнеш і... і сплунеш вон...

І хто б думав! Яка сила
В слові дівчини невиннім, –
«Як говорить твоя мила, – »
«Таєш наче віск, невпинно.

Ряд білих зубків блистить,
Поважніє трохи личко,
Й покриває його вмить
Рум'янець теж невеличкий.

Деколи махне й руками,
– Що звисають їй звичайно,
Наче граблі деревляні, –
Й блисне дотепом нечаяно...

І чи є що краще в світі,
Як на те усе глядіти?..
А все ж є такі невдячні,
Що волять жінок мовчазних»

Львів, 27 вересня 1908

Мала рада

«Я дівчат багато бачив,
З неодою знався теж,
Ні одна із них одначе
Не перевищить Тебе ж!

В сеї хоч гладеньке личко
І постава чарівна,
Але знайдеш дрібничка –
Хиба й не подобаєсь вона;

Друга краща ще знайдеш
І зі всіх боків хороша,
Та ніхто їд ній не преся,
Бо не має віна-грошей».

«О се вже печений лід!
Якесь віно конче є,
Бодай тільки, кілько літ
Даю слово Вам мое!

«Не перечу. Та не мете
З нею все ж рівнятись Ви,
Бо у Вас сі дві прикмети
Злучені, лише любви, – »

«О! Вже знов на любов
Ви звернули хід розмови!»
«Ну а як, як же так
Обійтись без любви
У розмові
З дівчинонькою, що ловить
Серденько мужчин очима
І що такі чудні брови
Має і чарує ними?...

Ні! Уже на се я зважусь
І на серію Вам скажу
Та й признаюся сумлінно,
Що й за молодими,
Ах, нема такої «мінни»,
Як моя і горджусь з тими,
Що із зорями
Панночок порівнують».

«Але й є такі, що ними
Глумливо погорджують...»

«Се не люди, нелюди,
Серце в грудях не б'є в них,
Але камінь там, а в жилах
Замість крови пів води.
Та й то в них маленька сила».

А пізніше: «Ах, який
В Тебе капелюх чудесний!...
Вигнуті прегарно криси!..
А ті пера! Пишні пера!
Як одно принадно висить!
Всюди смак і повно блиску,
Як у казкових печерах!..

Або той густовий крій!...»
«Та на нім, ви мужчини,
Вже зовсім не знаєтесь!»
«Справді так, однак лиш ми
Вмієм оцінити се!

Не візьми за зле мою
Смілість; не вважай теж сих слів
Сліпотою лиш хвилевою,
Як Вас порівняю нині,
Як не з вродою богині,
То хоч з королевою
Або – з Евою!...»

Так-то тими і подібними
Мовами підхлібними
Здобуває не один
Ласку у дівчат і дам:
Такий звичай вже в мужчин.

Потім звідси часто нам
В життю треба пить полин,
Бо чи ж се тривалим буде,
Що оперте на облуді?

Але що се Вас обходить?!
Скаже хто,
Так же роблять всі народи
І ніхто
Не обійде в сім природи!

А я все ж би радив Вам, –
Чи не треба може рад?
«Користуйся ними сам!»
Скажеш? «Тобі все не-влад!»

Слухайте ж моєї пропозиції:
Не зашкодило ж би, брате,
Й не змінило теж позиції,
Якби якийсь час дівчата
Були – в опозиції...

Львів, 29 вересня.

Два приятелі

Там, де Полтва котить води,
Де старий пишаєсь Львів,
Ріжні де живуть народи,
Було – се закон природи –
Раз десь двох приятелів.
Та не таких як Патрокль і Ахиль,
В них бо огонь дружби ледве тлів,
Так як у купі бульб'яних,
Ще свіжих бадиль.

Раз один другому й каже:
«Знаєш, друже, як на душу,
Мені часом журба ляже,
То лісами довго блуджу...

То нудьгую і суму
І стараюся так трудом
Її вигнати із груди
І не раз зреасумую...

Але часто знов буває,
Що мене так не покине
І тяжкі я муки маю,
Оптимізм мій швидко гине.

Отже чи не знаєш ліку
Ти на журби ті душевні?
Буду дякувать до віку,
Дай лише лікарства певні».

«Добре, дам! Лише не знаю
Чи Тобі в пригоді стане
Сей мій суб'єктивний лік:
Бо як я який біль маю,
Зараз в ліжку я лягаю,
Висплюся і біль утік.

Розуміється, що се
На ті внутрішні лиш болі,
Помагає, лиш на душу,
Як в журбі я чи в недолі.

Бо як прийде біль тілесний
То до лікаря йти мушу,
Знай се, друже, мій ти чесний».

«Га! Попробую колись;
Може се й найліпший лік!»
«На журбу, лиш так лічись».

«Та скажи мені тепер Ти,
Як Тебе так хто би впік,
Чи там образив ділом
Як тоді в душі затерти
Неприємне се чувство?»

Що до мене я тім разі
І не спав би цілу ніч,
І звалив би в люти піч,
Як не злив би всі урази.

Отже лаю мого ворога,
На чім світ стоїть
Грожу: най мені не влазить
Він в дорогу, бо лиха
Буде його годинонька!
Геть йому покручу в'язи!
Так зганяю свою злість
Й роблю серцю полегкість».

«Розуміється усе те
Робиш Ти лиш поза-очи:
Всі от ті прокльони точиш».
«А Ви як робити мете?»

«Й горло лайкою полочиш;
Вчисляєш супостата
Родовід і всі прикмети
Й не щадиш його теж тата...»

«Се ж бальзам на душу з смальцем!»

«А я скажу, що се лиш
Ти безсильно воружиш
В чоботі великим пальцем!»

«Га! Се кпини! Се глум!» – крикнув
дико Наум.

«Я гадав, що ми ось вже раз
помиримось;
Але бачу, що з Тобою
Неможливо – пити пиво!
Пропадай же, блохобою!»

І пішов, і побіг й оминав від тоді
Свого друга, де лиш міг,
Що в нещасну хвилю мабуть
Сказав йому в очи правду!

Львів, 29 вересня 1908.

Лихе не загине, або Новочасна Спартанка

Раз прощався добрий син
З своїми батьками;
Хотів їхати сам один,
В чужину світами.

Батько лише взяв за чуб:
«Їдь і вчися добре!
Серце ж там шануй і клуб,
Бо згинеш як Обри!»

Сестри трохи плакали:
Шкода було брата,
На дорогу ж прип'яли
Йому по цвітку блавата.

Брат маленький то й не міг
Досягти до шиї,
Та став собі на поріг,
Вися наче змії.

Але мати сліз не лиє,
Бо се щира Українка
І не вішаєсь за шию
Героїчна, чесна жінка.

А стоїть мов стовп з мармуру,
Зимна, здержана, понура,
Зморщила чоло високе,
Дивним блеском блисло око...

Усміхнулася і каже:
«Ти ідеш тапер в чужину, – »
«Ні! Я, мамочко, поїду...»
«Там гаразд справуйся, сину,

Й легко матимеш побіду,
Швидко час тобі пролине,
Я ж про Тебе ані сліду
Не боюсь: лихе не згине!»

Львів, 30 вересня 1908.

Natalia TYKHOLOZ

POETRY COLLECTION “WORMWOOD OF LIFE”: THE PROBLEM OF AUTHORSHIP

For the first time the article raises the issue of authorship of the poetry manuscript collection “Wormwood of Life”, which is stored in the funds of the Lviv National Literary and Memorial Museum of Ivan Franko. Based on textual and graphological analysis, it is proved that the author of the collection is Taras Franko. The version about the authorship of his older brother Andrii was refuted and the full text of the collection was published for the first time.

Key words: poetry collection, manuscripts, graphological analysis, Taras Franko, Andrii Franko.